
แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2

**GUIDELINES FOR DEVELOPMENT OF THE OPERATION OF BUDGET
ADMINISTRATION OF FUNDAMENTAL SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
EDUCATIONAL SERVICE AREA OF TAK ZONE 2**

ดำรงค์ โดโย*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา อ่วมปัญญา**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชีระ ภัคดี**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 184 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

*ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

**ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการบริหารบัญชี รองลงมาคือ ด้านการบริหารการเงิน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ

2. ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 ในภาพรวม 3 ลำดับ คือ ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการตรวจสอบติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน และด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาของแต่ละด้านในลำดับแรก ดังต่อไปนี้

3.1 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ

- 1) ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน (SWOT) เพื่อการจัดทำงบประมาณ
- 2) ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ งบประมาณของสถานศึกษาเพื่อเป็นต้นทุนผลผลิตของ

สถานศึกษา

3) เขตพื้นที่การศึกษาคควรให้ความสำคัญในการจัดทำและเสนอของบประมาณ และร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการร่วมกับ โรงเรียนเพื่อให้สามารถจัดทำแผนงบประมาณได้ตามความต้องการจริงๆ

3.2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ

1) โรงเรียนควรตรวจสอบและวิเคราะห์โครงการ/กิจกรรม แล้วกำหนดแผนปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม

2) ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของการจัดทำแผนงาน/โครงการ โดยกำหนดให้เป็นนโยบายของโรงเรียน

3) ผู้บริหารควรอธิบาย ชี้แจงทำความเข้าใจกับบุคลากรภายในโรงเรียนให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นของการกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุนผลผลิต

3.3 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

1) ฝ่ายบริหารจัดการประชุมชี้แจงให้คณะครู และบุคลากรทางการศึกษารับทราบ ในการจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จผลผลิตของสถานศึกษา และกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติงาน

2) ผู้บริหาร และบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมกันประชุมวางแผนกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จผลผลิตของสถานศึกษาร่วมกัน

3) ตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนตรวจสอบ ติดตาม การใช้เงินงบประมาณทั้งในและนอกงบประมาณให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินและแผนปฏิบัติงานประจำปี และให้มีการนำเสนอผลการติดตามในที่ประชุมประจำเดือน

3.4 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

1) โรงเรียนภายในกลุ่มร่วมกันสำรวจทรัพยากรที่มี รวมทั้งบุคลากร และให้มีการทำงานและใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยให้ประธานกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้กำหนดผู้รับผิดชอบและร่วมกันบริหารงาน

2) นำเสนอผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาและปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์ และวางแผนระดมทรัพยากรทางการศึกษา

3) ให้โรงเรียนวิเคราะห์แหล่งทรัพยากรต่างๆที่มีในโรงเรียน และจัดทำเป็นข้อมูลไว้อย่างเป็นระบบ และส่งต่อข้อมูลเพื่อให้ประธานกลุ่มโรงเรียนรวบรวมไว้เป็นแหล่งข้อมูลกลาง เพื่อให้สะดวกในการประสานความร่วมมือภายในกลุ่มโรงเรียน

3.5 การบริหารการเงิน

1) จัดประชุมเพื่อชี้แจง เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษาทราบหลักการนโยบายการบริหารการเงิน และการควบคุมงบประมาณ

2) จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติอธิบายนโยบายการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณที่มีรายละเอียดถูกต้อง ครบถ้วน สามารถนำไปปฏิบัติได้

3.6 การบริหารบัญชี

1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญบุคลากรที่มีความรู้ด้านการทำบัญชีจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือจากกรมบัญชีกลางมาร่วมกันจัดทำคู่มือมาตรฐานการบริหารทางบัญชี ที่อธิบายถึงหลักการแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและชัดเจน

2) สร้างเครือข่ายให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาสำหรับโรงเรียนที่อยู่ในเขตใกล้เคียงกัน

3) เขตพื้นที่การศึกษาต้องจัดการอบรมประชุมสัมมนาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีเพื่อให้สถานศึกษาได้ทราบแนวปฏิบัติและระเบียบการบริหารงานการเงินที่กำหนดมาใหม่

3.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

- 1) ให้สถานศึกษาทำข้อมูลการบริหารสินทรัพย์ให้เป็นปัจจุบัน และครบถ้วนเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาระบบการบริหารสินทรัพย์ การเงินและพัสดุ
- 2) ผู้บริหารควรสนับสนุนและจัดให้มีระบบสารสนเทศที่สามารถรองรับการพัฒนาระบบการบริหารสินทรัพย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) study the condition of the budget operation of schools under Tak educational service area 2 office. 2) study the problems of the budget operation of schools under Tak educational service area 2 office. 3) study the guidelines to develop schools' budget operation. The subjects consisted of 184 administrators and teachers from schools under Tak educational service area 2 office in academic year 2006. The research instruments were rating scale questionnaire and interview. The data was analyzed using the mean, the standard deviation and the content analysis technique.

The research findings were as follows :

1. In general, the condition of the budget operation of schools under Tak educational service area 2 office was at a high level. When considered each aspect, all aspects were at high level. The highest mean was accountant administration and money administration respectively. Budget allocation was the lowest mean.

2. In general, the problems of the budget administration of fundamental schools under Tak educational service area 2 office were budget allocation, budget evaluation and expense reports and resource mobilizing and educational funds.

3. The experts suggested the guidelines to develop the budget administration of fundamental schools under Tak educational service area 2 office as follows :

3.1 Budget allocation were;

- 1) Supporting school analysis (SWOT) for budgeting.
- 2) Supporting budget analysis for product costing.
- 3) Emphasizing on budget allocation and analyzing budget allocation with schools.

3.2 Budget providing were that;

- 1) Schools should check and analyze projects or activities and set performance plans.
- 2) Administrators should make schools' policy on the value of planning and projects.
- 3) Administrators should emphasize the importance of product costing.

3.3 Budget evaluation and expense reports were that;

1) The administrators inform personnels of key performance indicators of schools and also let the indicator the commitment of performance.

2) The administrators and personnels participate in setting the goals of key performance indicators.

3) Appointed supervising checking committees to follow up budget spending both internal and external budget to be suitable for expense planning and annual planning. The committee present the results of evaluation at the monthly meeting

3.4 Resource mobilizing and educational funds were that;

1) A group of schools cooperate in surveying of schools' resource and personnels. The leader of school group appoint the personnels to take care of resources.

2) Schools present the results of educational performance and also the problems of insufficient educational resources to school boards in order to let them analyze educational resources mobilizing.

3) Schools should analyze the resources in school and the data should be systematically recorded. Schools should present the data to the leader of school group for collecting in resource center.

3.5 Money administration were that;

- 1) Indicating personnels of know money administration and budget control.
- 2) Setting budget administration manual for personnels.

3.6 Accountant administration were that:

1) Inviting the expert people from the office of educational service or the comptroller general's Department for workshop and making standard accountant administration manual, which consisted of right guidelines.

2) Setting helping network for nearby schools.

3) Establishing continuous seminars every year in order to let personnels know new money administration

3.7 Supply and property administration were that ;

1) The data of supply and possessions should be presented and corrected

2) The administrators should support information system for property administration.

Key Words : Guidelines for Development of Budget Administrative Operation.

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงานของภาครัฐทั้งภายในและต่างประเทศ มีความเปลี่ยนแปลงไปมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความก้าวหน้าด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน ในขณะที่สภาพแวดล้อมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ แต่ระบบการบริหารงานของภาครัฐและสังคมโดยรวมที่ผ่านมา ไม่สอดคล้อง ไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้นักลงทุนขาดความเชื่อมั่นในระบบการบริหารบ้านเมือง และส่งผลกระทบต่อรายได้ที่จะนำมาพัฒนาบ้านเมืองที่ดีได้

ดังนั้นการปรับเปลี่ยนบทบาทของสังคมไทยโดยการนำหลักการบริหารการจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) หรือ หลักธรรมาภิบาลมาใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยของเรา เพราะหลักธรรมาภิบาลก็คือ การบริหารที่ตรวจสอบได้ มีประสิทธิผลและระบบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม โดยสามารถเสนอข้อเรียกร้องที่มีการรวมตัวของประชาชน กลุ่มมวลชนผู้ใช้แรงงาน และองค์กรเอกชน เพื่อเข้ามามีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบดำเนินการทางการเมืองและการบริหารงานภาครัฐตลอดจนการประกอบธุรกิจเอกชน เพื่อให้เกิดความแข็งแกร่ง สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะช่วยให้ประเทศชาติมีความสงบสุขและพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืนต่อไป (เอกสารสาระการเรียนรู้ ประกอบ การศึกษาศุควิชา หลักเทคนิคการบริหารและการวางแผน 2547 : 322)

การปฏิรูประบบราชการทางด้านวงการการศึกษาเป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไปสู่สิ่งที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นทั้งคนดี คนเก่ง มีความสุข การพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพต้องอาศัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ คือต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มศักยภาพ (ประหยัด คุ่มค่า) ลดขั้นตอนการบริหาร มีบุคลากรมืออาชีพ บริหารงบประมาณด้วยความโปร่งใสและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้กระทรวงศึกษาธิการมีการจัดระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จึงได้ปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารใหม่ โดยการยุบสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ และสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ แล้วแบ่งส่วนราชการใหม่ เป็นการบริหารราชการส่วนกลาง และการบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาเกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาดังกล่าวนอกจากเป็นสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีลักษณะนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชน ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ และมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งการบริหารงานวิชาการ การดำเนินงานการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป นอกจากนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65 66 และ 70 ยังกำหนดให้สถานศึกษาเป็นบุคคลมีสิทธิหน้าที่ตามที่กำหนด หรือมีสิทธิหน้าที่ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพเป็นไปเฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น สถานศึกษานิติบุคคลสามารถเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินได้ เป็นลูกหนี้ เจ้าหนี้ และเป็นโจทก์ จำเลยได้ด้วย (คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลกระทรวงศึกษาธิการ 2549 :74)

การดำเนินงานการบริหารงบประมาณต้องมีการปฏิรูประบบงบประมาณ ระบบบัญชีเงินราชการ และระบบการตรวจสอบภายใน มาเป็นลำดับ การดำเนินงานการบริหารงบประมาณ เป็นแผนงานประเภทหนึ่งที่แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรที่จะหามา และทรัพยากรที่จะใช้ไปในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งที่กำหนดไว้ อย่างชัดเจน ตามกรอบปีงบประมาณ 12 เดือน การดำเนินงานการบริหารงบประมาณเป็นการกำหนดแผนงานสำหรับการใช้เงินในปัจจุบันและการกำหนดแผนงานสำหรับการใช้เงินในอนาคตที่สถานศึกษาได้รับงบประมาณจัดสรรจากรัฐตามกรอบนโยบายไว้ใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา ดังนี้

1. นโยบายรัฐบาลในด้านการศึกษาในทุกยุคทุกสมัย ให้ความสำคัญต่อการศึกษา
2. การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาที่มีความสำคัญสูง เป็นลำดับหนึ่งเกือบตลอดมา เมื่อเทียบกับงบประมาณด้านอื่นๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านอุตสาหกรรม ด้านเกษตร ด้านคมนาคม ฯลฯ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการศึกษามากเพราะเป็นหัวใจสำคัญที่ผลิตบุคลากรมาพัฒนาประเทศและทุ่มงบประมาณมาให้จัดการศึกษาของไทยเพื่อนำมาพัฒนาโดยตลอด และต้องการให้ทัดเทียมกับอารยะประเทศ เพื่อต้องการการแข่งขันเชิงคุณภาพ

กฎหมายให้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้สามารถกระทำการต่างๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์ มีสิทธิหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดสิทธิหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ ให้อิสระการดำเนินงานการบริหารงบประมาณในการจัดทำและตัดสินใจให้ถูกระเบียบตามขั้นตอนการใช้งบประมาณตามที่กรอบแนวทางที่กำหนด สถานศึกษาได้รับงบประมาณจากรัฐโดยตรงเป็นค่าใช้จ่ายดำเนินงานและงบลงทุนให้กับสถานศึกษาของรัฐตามนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาของชาติและภารกิจของสถานศึกษา เพื่อใช้จัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีการวางระบบการดำเนินงานการบริหารงบประมาณทางการบริหารการเงิน ดังนี้ การรับเงิน การเบิกเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำเงินส่งคลัง และการกันเงินไว้เบิกเลื่อมปี เพื่อให้การดำเนินงานการบริหารงบประมาณเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา โดยปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการที่เสนอขอไว้ในแต่ละฝ่ายงานและจัดทำตามโครงการที่เสนอเพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบ ติดตาม และรายงานการใช้งบประมาณในแต่ละปีงบประมาณ

ส่วนปัญหาในการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 จากเหตุผลตามแผนการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 เมื่อรัฐจัดสรรงบประมาณมาให้กับสถานศึกษาแล้วและมอบคู่มือการปฏิบัติมาให้ศึกษาปฏิบัติงาน ผู้บริหารและบุคลากรครูที่เข้ามารับหน้าที่ผู้ปฏิบัติการดำเนินงานการบริหารงบประมาณไม่ได้สำเร็จการศึกษามาโดยตรงทางสาขาการบริหารการเงิน – การบัญชี จึงทำให้มีความเข้าใจไม่ตรงกันตามขั้นตอนการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาที่เป็นแบบนิติบุคคล และอาจทำผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานการบริหารงบประมาณต้องถูกฟ้องร้องดำเนินคดีทางด้านกฎหมายให้ต้องชดใช้เงินที่ได้ตัดสินใจและปฏิบัติงาน และอีกปัญหาหนึ่งคือ สถานศึกษามีจำนวนเด็กนักเรียนแตกต่างกัน มีการดำเนินงานการบริหารงานงบประมาณอย่างไร ให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนางานตามการบริหารสถานศึกษาที่เป็นแบบนิติบุคคล สภาพภูมิประเทศที่ตั้งติดกับชายแดนมีการสู้รบกัน ปัญหายาเสพติด ทูรกันดาร เป็นภูเขา

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ตามขอบข่ายภารกิจการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบปฏิบัติในการดำเนินงานการบริหารงบประมาณนิติบุคคลของสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2

วิธีการศึกษา

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณและปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1-2 ดำเนินการดังนี้

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาดาก เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 124 คน

2. ครูผู้สอน ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่จัดทำงบประมาณที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 124 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาดาก เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 92 คน

2. ครูผู้สอน ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่จัดทำงบประมาณที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 92 คน กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่ง ชั้น (Stratified Random Sampling) สำหรับขั้นตอนของการสุ่มตัวอย่างมีดังนี้

2.1 จำแนกประชากรเป็นชั้นภูมิ โดยใช้อำเภอ และขนาดของโรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่ง ชั้นภูมิ

2.2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ คำนวณสัดส่วนของประชากรในแต่ละ ชั้นภูมิ

2.3 ทำการสุ่มโรงเรียนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร ในแต่ละชั้นภูมิตามจำนวนที่ กำหนดไว้ในข้อ 2 เมื่อสุ่มได้โรงเรียนใดจะใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน ให้ใช้ ครูผู้สอนที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่จัดทำงบประมาณในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 1 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบกำหนดคำตอบให้ เลือกตอบ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ 7 ขอบข่ายภารกิจ ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ตอบ แบบสอบถามเลือกตอบได้ 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอก เขต 2 ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กระทรวงศึกษาธิการ 7 ขอบข่ายภารกิจ ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ให้ตอบแบบสอบถามเลือกตอบได้ 5 ระดับ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาการเตรียมการ หลักการ กรอบนโยบาย เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล 7 ขอบข่ายภารกิจ
 2. กำหนดขอบเขตของคำถามจากตัวแปรที่ศึกษา ตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล 7 ขอบข่ายภารกิจ
 3. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงก่อนส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ
 4. นำเสนอร่างแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจแก้ไข เสนอผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบเพื่อหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน
 5. รวบรวมสรุปข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำมาปรับปรุงแก้ไขและหาความสอดคล้องตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item- Objective Congruence : IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ปรับปรุงและแก้ไขเพิ่มเติมตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ ปรับปรุงและแก้ไขอีกครั้งให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์
 6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ Try Out กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 50 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาความเที่ยงโดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอก เขต 2 จำนวน 115 ข้อ ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 แสดงว่า แบบสอบถามแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเที่ยง (Reliability) อยู่ในระดับสูงทั้งฉบับ
 7. นำแบบสอบถามเสนอต่อประธานกรรมการและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ขอนหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองบางส่วน และบางส่วนจัดส่งถึงกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยแนบซองติดแสตมป์ จ่าหน้าซองถึงผู้วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกแก่กลุ่มตัวอย่างในกรณีส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

1. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ
2. ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยมีดังนี้
3. ข้อมูลที่เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาพิจารณาค่าเฉลี่ยต่ำ 3 ลำดับท้าย แล้วนำเสนอการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 โดยวิธีการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2

ขั้นตอนย่อยที่ 1 การหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 โดยการสัมภาษณ์

ผู้ให้ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูล การหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และ

1. เป็นผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีความรู้ และประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงาน การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อย่างน้อย 3 ปี

2. เป็นศึกษานิเทศก์หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอก เขต 2 ไม่น้อยกว่า 3 ปี

3. เป็นครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญด้านการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 3 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช 2549 : 29)

1. แบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 นำประเด็นที่ได้จากแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นประเด็นคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์

1.2 นำคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เสนอกรรมการที่ปรึกษามาพิจารณาแก้ไข

1.3 แก้ไขปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของกรรมการที่ปรึกษา

1.4 จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ต่อไป

2. กล้องถ่ายรูป

3. เทปบันทึกเสียง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ (สุภางค์ จันทวานิช 2549 : 82-83)

1. การเตรียมการสัมภาษณ์

2. ขั้นเริ่มการสัมภาษณ์

3. ขั้นสัมภาษณ์

4. ขั้นบันทึกข้อมูลและสิ้นสุดการสัมภาษณ์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหาร งบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วทำการแจกแจงความถี่

ขั้นตอนย่อยที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 โดยการใช้แบบสอบถาม เพื่อประเมินความเหมาะสม
ของแนวทางที่ได้จากขั้นตอนย่อยที่ 1 โดยดำเนินการดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 ในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน ซึ่งเป็น
คนกลุ่มเดียวกับผู้ให้ข้อมูลตามขั้นตอนย่อยที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามโดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. นำประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสร้างข้อคำถาม
2. ร่างแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามเสนอกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแนะนำแก้ไข
4. แก้ไขตามคำแนะนำของกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
5. จัดพิมพ์แบบสอบถาม

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. จัดส่งแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมทางไปรษณีย์ โดยแนบซองติดแสตมป์
จำหน่ายซองถึงตัวผู้วิจัย เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองบางส่วน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้แล้วดำเนินการวิเคราะห์
ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่และ
ร้อยละ
2. ข้อมูลสอบถามความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหาร
งบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการ
หาเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

กำหนดคะแนนเฉลี่ย 2.70 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์การยอมรับว่าแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2

ผลการวิจัย

1. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ

สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครู บุคลากรทางการศึกษานักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน มีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Corporate Objective)

การจัดการงบประมาณของสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 :39 -50) ได้กล่าวถึงขั้นตอนแนวทางการจัดทำงบประมาณไว้เกี่ยวกับการจัดทำและเสนอของบประมาณซึ่งได้มีการกำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติในการกำหนดให้ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน มีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์ (Corporate Objective)

การจัดการงบประมาณของสถานศึกษา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องจากโรงเรียนส่วนใหญ่พบว่ามีปัญหาในเรื่องการขาดแคลนบุคลากร ซึ่งอาจส่งผลต่อการขาดบุคลากรที่มีความรู้ในด้านสารสนเทศที่เป็นระบบ ดังนั้นในการศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังมิได้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งสอดคล้องกับสุเวช พลพิลา (2540 : 82)

ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำงบประมาณสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งการขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เป็นปัญหาของการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดทำงบประมาณ

ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ คือ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพที่มีผลกระทบต่อการจัด

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ให้ส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน (SWOT) เพื่อการจัดทำงบประมาณ และส่งเสริมให้มีการวิเคราะห์งบประมาณของสถานศึกษาเพื่อเป็นต้นทุนผลผลิตของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาคควรให้ความสำคัญในการจัดทำและเสนอของบประมาณ และร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการร่วมกับโรงเรียนเพื่อให้สามารถจัดทำแผนงบประมาณได้ตามความต้องการจริงๆ สอดคล้องกับ สว่าง สิงหะเชนทร์ (2532 : 78) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ว่าควรต้องสร้างความร่วมมือ ร่วมใจ จากทุกฝ่าย ทุกหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา การมีจิตสำนึก ค่านิยม และความเป็นผู้นำในการยอมรับการเปลี่ยนแปลง จะเป็นแรงผลักดันให้ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง

2. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ

สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 ทำการเสนอแผนปฏิบัติงาน

ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณ คือ เสนอแผนการใช้งบประมาณวงเงินรวมเพื่อขออนุมัติเงินประจำงวดเป็นรายไตรมาสผ่านเขตพื้นที่การศึกษาไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรวบรวมเสนอต่อสำนักงบประมาณ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเสนอแผนการใช้งบประมาณเพื่อขออนุมัติเงินประจำงวดเป็นรายไตรมาสผ่านเขตพื้นที่การศึกษาไปยังคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรวบรวมเสนอต่อสำนักงบประมาณ เป็นขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยาก จึงส่งผลให้มีสภาพการปฏิบัติค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้แล้วในการจัดทำข้อตกลงบริการผลิตของสถานศึกษากับเขตพื้นที่การศึกษา เมื่อได้รับงบประมาณ มีการปฏิบัติต่ำด้วย ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาอุปสรรคในการทำงานทำให้แก้ปัญหาได้ยาก ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ผู้บริหารจึงความปฏิบัติตามคู่มือการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งได้มีการกำหนดขั้นตอนและแนวปฏิบัติงานไว้อย่างครบถ้วน (คู่มือการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล 2549 : 39-50)

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ให้โรงเรียนตรวจสอบและวิเคราะห์โครงการ / กิจกรรมแล้วกำหนดแผนปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของการจัดทำแผนงาน / โครงการ

โดยกำหนดให้เป็นนโยบายของโรงเรียน สอดคล้องกับณรงค์ สักพันธ์โรจน์ (2535 : 3-4) กล่าวว่า iver เครื่องมือที่สำคัญของการบริหารงานในองค์กร ควรมีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณตามโครงการที่เขียนไว้ล่วงหน้าขององค์กร

3. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดก เขต 2 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดก เขต 2 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีผู้รับผิดชอบในการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และรับรู้ทั่วถึงกัน ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานงบประมาณนั้นทางโรงเรียนจะต้องมีการกำหนดผู้รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร ตามแผนผังโครงสร้างของทางโรงเรียน ซึ่งมีการกำหนดภาระหน้าที่ของผู้รับผิดชอบไว้ อย่างชัดเจนจึงส่งผลให้ผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ตามห้วงเวลา ทำให้มีการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานที่ชัดเจน และรับรู้ทั่วถึงกัน นอกจากนี้แล้วในการบริหารงบประมาณจำเป็นต้องมีความโปร่งใสกระจ่ายชัดเจนในการใช้เงินและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีการขอความเห็นชอบจากที่ประชุม มีการแสดงผล และแสดงสถานะทางการเงิน หรือการรายงานผลการใช้เงินให้บุคลากรภายในโรงเรียน รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาทราบอยู่เป็นประจำ สอดคล้องกับที่ คณิต ไชยลังการ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนไตรมิตร อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มโรงเรียนไตรมิตร อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ได้มีส่วนร่วมในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การจัดทำแผน การดำเนินงานตามแผน การติดตามประเมินผลและการรายงานผล

ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน คือ จัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตที่กำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตาม และป้องกันความเสี่ยงสำหรับโครงการที่มีความเสี่ยงสูง ทั้งนี้เนื่องจากในการจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตนั้นเป็นเรื่องที่บุคลากรภายในโรงเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และการตระหนักถึงความสำคัญ ทั้งนี้รวมถึงการขาดการจัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามและป้องกันความเสี่ยงสำหรับโครงการที่มีความเสี่ยงสูง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการดำเนินโครงการต่างๆ ของสถานศึกษานั้น ส่วนใหญ่จะมีการผ่านกระบวนการและขั้นตอนหลายขั้นตอนส่วนใหญ่จึงไม่ค่อยพบว่าขาดทุนหรือไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการ ดังนั้นจึงทำให้บุคลากรยังไม่เห็นความสำคัญของการป้องกันความเสี่ยงของโครงการ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณให้ฝ่ายบริหารจัดการประชุมชี้แจงให้คณะครู และบุคลากรทางการศึกษารับทราบในการจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จผลผลิตของสถานศึกษา และกำหนดเป็นข้อตกลงร่วมกัน เพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติงาน ผู้บริหาร และบุคลากรภายในโรงเรียนร่วมกันประชุมวางแผนกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จผลผลิตของสถานศึกษาร่วมกัน ตั้งคณะกรรมการจัดทำแผนตรวจสอบ ติดตาม การใช้เงินงบประมาณทั้งในและนอกงบประมาณให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินและแผนปฏิบัติงานประจำปี และให้มีการนำเสนอผลการติดตามในที่ประชุมประจำเดือน สอดคล้องกับที่ได้มีการกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา 2542 มาตรา 62 ให้มีระบบการตรวจสอบ ติดตามและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักการศึกษานโยบายการจัดการศึกษาและคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก

4. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดทำทะเบียนคุม การเก็บรักษาเงิน การเบิกจ่ายเงิน ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ การจัดเก็บรักษาและเบิกจ่ายไปใช้ ตามแผนปฏิบัติการประจำปี ให้เป็นไปตามระเบียบของทุนการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อศึกษานั้น ส่วนใหญ่แล้วการระดมทุนจะได้รับการสนับสนุนจากบุคคลภายนอกอยากเป็นเอกชน หรือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในการบริหารงบประมาณในส่วนนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรอบคอบ และถูกต้อง ดังนั้นผู้ที่รับผิดชอบจึงต้องมีการจัดทำทะเบียนคุม การเก็บรักษา การเบิกจ่ายที่เป็นปัจจุบัน ถูกต้องพร้อมสำหรับการตรวจสอบ นอกจากนี้แล้วในการบริหารงบประมาณเกี่ยวกับการระดมทุนเพื่อศึกษานั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเบิกจ่ายให้ เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งนี้เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้สนับสนุน และเป็นไปตามระบบงบประมาณมุ่งเน้นผลงานเน้นความคุ้มค่าของการใช้จ่ายเงิน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2545 : 15-20)

ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา คือ วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดหารายได้ และสินทรัพย์ในส่วนที่นำมาซึ่งรายได้ และผลประโยชน์ของสถานศึกษา เพื่อจัดทำทะเบียนข้อมูล ร่องลงมาคือ ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายในสถานศึกษา และให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาทราบรายการสินทรัพย์ของสถานศึกษาเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน การเสนอแผนระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษา ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบและดำเนินการในรูปคณะกรรมการ อาจเนื่องมาจากส่วนใหญ่แล้วผู้บริหารจะมุ่งไปที่การระดมทรัพยากร และสินทรัพย์ในส่วนต่างๆ เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษา จึงทำให้การวิเคราะห์ศักยภาพนั้นเป็นขั้นตอนที่ให้ความสำคัญน้อย นอกจากนี้แล้วยังสอดคล้องกับคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 : 39 -50) ได้กล่าวถึงขั้นตอนแนวทางการจัดทำงบประมาณ ไว้ดังนี้ จัดทำรายละเอียดโครงสร้างแผนงาน งาน / โครงการ และกิจกรรมหลัก จัดให้รับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและนำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เผยแพร่ประกาศต่อสาธารณชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา พบว่าผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ คือ โรงเรียนภายในกลุ่มร่วมกันสำรวจทรัพยากรที่มี รวมทั้งบุคลากร และให้มีการทำงานและใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยให้ประธานกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้กำหนดผู้รับผิดชอบและร่วมกันบริหารงาน นำเสนอผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาและปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนระดมทรัพยากรทางการศึกษา สอดคล้องกับคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 :39 -50) ได้เสนอแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรไว้ คือ ศึกษาวิเคราะห์แหล่งทรัพยากร บุคคล หน่วยงานองค์กร และท้องถิ่นที่มีศักยภาพให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ตลอดจนติดต่อประสานความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรม จัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและทุนการศึกษา โดยกำหนดวิธีการ แหล่งสนับสนุน เป้าหมาย เวลาดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ

5. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการบริหารการเงิน

สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการบริหารการเงิน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีนโยบายการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าประหยัด โปร่งใส ตรวจสอบได้

ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารการเงิน คือ บุคลากรด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณมีความรู้ ความเข้าใจดีในหลักการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณของส่วนราชการ มีระบบฐานข้อมูลการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณในทางการเงินและพัสดุที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณ และข้อ 4 ส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณให้กับบุคลากร โดยจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา ทั้งในและนอกโรงเรียน ทั้งนี้ส่วนใหญ่คือบุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าการบริหารการเงินเป็นงานที่ยุ้งยากจึงทำให้บุคลากรที่ไม่ได้มีความรู้ด้านการบริหารการเงินโดยตรงเกิดความรู้สึกว่ายากและเกิดความท้อแท้ที่จะพยายามเข้าใจ จึงส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาขาดการรับรู้หลักการและนโยบายการบริหารทางการเงิน ผู้บริหารโรงเรียนจึงควรใช้ระบบสารสนเทศเข้ามาช่วยในการบริหารการเงินอาจใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการจัดทำรายงาน การคำนวณ การทำข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับที่สมิท (1986 : 1564-A อ้างถึงใน ชเนศร์ กลิ่นมิ่ง 2537 : 114) ได้ทำการศึกษาถึงผลการใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดการงานธุรการและการเงินของโรงเรียนในรัฐมิสซูรี พบว่า ในปัจจุบัน โรงเรียนในรัฐมิสซูรีมีการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อจัดการงานธุรการการเงินของโรงเรียน เจตคติของผู้อำนวยการโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกเกี่ยวกับการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการงานธุรการและการเงิน

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการบริหารการเงิน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ให้จัดประชุมเพื่อชี้แจง เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในสถานศึกษาทราบหลักการ นโยบายการบริหารการเงิน และการควบคุมงบประมาณ จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติ อธิบายนโยบายการบริหารการเงินและการควบคุมงบประมาณที่มีรายละเอียดถูกต้อง ครบถ้วน สามารถนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 :39 -50) ได้กล่าวถึงขั้นตอนแนวทางการ

6. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก

เขต 2 ด้านการบริหารบัญชี

สภาพการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการบริหารบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อ พบว่า ทุกข้อ มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีบันทึกบัญชีที่เป็นปัจจุบัน สามารถตรวจสอบได้ มีสภาพการปฏิบัติอยู่ในอันดับแรก รองลงมาคือ มีคำสั่งแบ่งงาน มอบหมายงาน อำนาจหน้าที่ สำหรับผู้รับผิดชอบในการพัฒนาการบริหารบัญชีอย่างเป็นระบบ ชัดเจน รับรู้ทั่วถึงกัน สอดคล้องกับที่ พรพรรณ เอกเผ่าพันธ์ (2537 : 60-61) ให้ความหมายของการบริหารงบประมาณว่าหมายถึง แผนงานของผู้บริหารที่จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษร สำหรับช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอนาคต โดยการจัดทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรทรัพยากรที่เป็นตัวเงินให้กับงานและหน่วยงานต่างๆ เพื่อดำเนินงานของหน่วยงานนั้นๆ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ เนื่องจากการเงินเป็นงานสำคัญในการบริหารมีระเบียบข้อบังคับและแนวปฏิบัติ นอกจากนี้แล้วส่วนใหญ่ทุกสถานศึกษาจะต้องมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบ และกำหนดแต่งตั้งคณะทำงานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งโดยหลักการแล้ว สถานศึกษาควรมีเจ้าหน้าที่ด้านนี้เฉพาะแยกต่างหากจากบุคลากรฝ่ายอื่น โดยเฉพาะครูที่ทำหน้าที่สอน สำหรับช่วงระยะเวลาของการปรับตัวนี้ ก็ควรกำหนดหน้าที่ของบุคลากร(คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2542 : 34)

ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารบัญชี คือ ส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการบริหารบัญชีให้กับบุคลากร โดยจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา ทั้งในและนอกโรงเรียน บุคลากรมีคู่มือปฏิบัติงานและมาตรฐานการบริหารทางบัญชี ที่อธิบายถึงหลักการ แนวทางปฏิบัติสำหรับศึกษาทำความเข้าใจ และทั้งนี้อาจเนื่องจากกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานด้านการบริหารงบประมาณนั้นมีจำนวนไม่มากนัก นอกจากนี้แล้วบุคลากรที่มีความรู้ มีประสบการณ์ด้านการเงินก็มีจำนวนน้อยดังนั้นการร่วมกันจัดทำคู่มือเพื่อในมาไว้สำหรับให้บุคลากรในส่วนที่เกี่ยวข้องที่ไม่ได้ปฏิบัติงานด้านการบริหารงาน โดยตรงได้ศึกษาจึงเป็นไปได้ยาก สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งน่าจะเกิดจากคู่มือสำหรับปฏิบัติงานการเงินที่เป็นของส่วนกลางเช่น สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน กรมบัญชีกลาง หรือจากกระทรวงการคลัง ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาที่เข้าใจได้ยากจึงทำให้ไม่น่าสนใจที่จะศึกษา

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 การบริหารบัญชี พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญบุคลากรที่มีความรู้ด้านการทำบัญชีจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือจากกรมบัญชีกลางมาร่วมกันจัดทำคู่มือมาตรฐานการบริหารทางบัญชี ที่อธิบายถึงหลักการ แนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและชัดเจน สอดคล้องกับคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 :39 -50) ได้กล่าวถึงแนวทางการปฏิบัติการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ให้ประชาสัมพันธุ์ให้หน่วยงานภายในสถานศึกษา และให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษารายการสินทรัพย์ของสถานศึกษาเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันวางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน และสนับสนุนให้บุคลากร และสถานศึกษาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการเรียนการสอนของสถานศึกษา

7. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์

สภาพการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า ทุกข้อมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดทำทะเบียนคุมวัสดุ ครุภัณฑ์ ให้เป็นปัจจุบัน ทั้งที่ซื้อจากเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ตลอดจนที่ได้จากการบริจาค ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงบประมาณด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ สถานศึกษาจะต้องมีการรายงานสินทรัพย์ต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่วงจรการบริหารสินทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วยการวางแผนกำหนดความต้องการสินทรัพย์ การจัดการเพื่อให้ได้มาซึ่งสินทรัพย์ การใช้งานและการดูแลรักษาสินทรัพย์ (ชัยสิทธิ์ เถลิ้มมี ประเสริฐ : 5-3) รองลงมาคือ การตั้งคณะกรรมการหรือบุคลากร ในการสำรวจวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน อาคาร และสิ่งก่อสร้างทั้งหมด เพื่อตรวจสอบสภาพการใช้งาน เนื่องจากการบริหารพัสดุและสินทรัพย์เป็นเงินที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นงานที่ต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร 2 ลักษณะด้วยกัน คือ ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ หน่วยงานพัสดุซึ่งเป็นผู้ให้บริการจะมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ๆ หลายด้าน นับตั้งแต่หน่วยงานด้านการวางแผนการ เจ้าหน้าที่บัญชี งานช่างและโรงงาน และการบริหารพัสดุต้องการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจจากผู้บริหารทุกระดับ โดยผู้บริหารในระดับสูงขององค์กรจะกำหนดนโยบายการบริหารพัสดุและวางระบบบริหารพัสดุของหน่วยงาน หัวหน้างานในระดับต่ำกว่าทั้งในฐานะผู้ใช้พัสดุและผู้ให้บริการพัสดุ จะต้องรับทราบและทำความเข้าใจนโยบายดังกล่าวอย่างชัดเจน เพื่อจะได้นำไปกำหนด

ปัญหาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ คือ สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน การเรียนรู้เรื่อง การบริหารสินทรัพย์ให้กับบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษา โดยจัดให้มีการฝึกอบรม สัมมนา ศึกษา คู่มือ สถานศึกษามีระบบข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาระบบการบริหารสินทรัพย์ ในงานการเงินและพัสดุ ทั้งนี้เนื่องจากบางโรงเรียนยังขาดความพร้อมด้านคอมพิวเตอร์ และบุคลากร จึงอาจส่งผลให้การจัดทำระบบข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วในบางครั้งการจัดทำระบบข้อมูลที่ไม่เป็นระบบ อาจทำให้ไม่เอื้อต่อการนำไปใช้งาน

สำหรับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดอก เขต 2 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงบประมาณ โดยมีแนวทางพัฒนาใน ให้สถานศึกษาทำข้อมูลการบริหารสินทรัพย์ให้เป็นปัจจุบัน และครบถ้วนเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาระบบการบริหารสินทรัพย์ การเงินและพัสดุ ผู้บริหารควรสนับสนุนและจัดให้มีระบบสารสนเทศที่สามารถรองรับการพัฒนาระบบการบริหารสินทรัพย์ สอดคล้องกับคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549 :39 -50) ที่ได้เสนอแนวปฏิบัติในการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ดังนี้ 1) ตั้งคณะกรรมการหรือบุคลากรขึ้นสำรวจวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน อาคาร และสิ่งก่อสร้างทั้งหมดเพื่อทราบสภาพการใช้งาน 2) จำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามระเบียบในกรณีที่เหมาะสมหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์ 3) จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินที่เป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ให้เป็นปัจจุบัน ทั้งที่ซื้อหรือจัดหาจากเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ตลอดจนที่ได้จากการบริจาคที่ยังไม่ได้บันทึกมูลค่าไว้โดยการบันทึกทะเบียนคุมราคา วันเวลาที่ได้รับสินทรัพย์ 4) จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินของสถานศึกษา ซึ่งอาจใช้โปรแกรมระบบทะเบียนคุมสินทรัพย์ก็ได้ ถ้าสถานศึกษามีความพร้อม 5) จัดทำระเบียบการใช้ทรัพย์สินที่เกิดจากการจัดหาของสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการศึกษาพบว่า การจัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีสภาพการปฏิบัติว่า ดังนั้น สถานศึกษาต้องพัฒนา

2. จากผลการศึกษาพบว่า บุคลากรด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณมีความรู้ ความเข้าใจดีในหลักการบริหารการเงินและควบคุมงบประมาณของส่วนราชการน้อย และ ยังขาดระบบฐานข้อมูล การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณในงานการเงินและพัสดุที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบบริหารการเงิน และควบคุมงบประมาณ ควรมีการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง โดยจัดให้มีการฝึกอบรมทั้งในเชิงวิชาการและการฝึกปฏิบัติควบคู่กันไป เพื่อให้บุคลากรมีทักษะความชำนาญเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานโดยใช้ฐานข้อมูลการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ เป็นไปด้วยความถูกต้อง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการดำเนินการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานใน โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการของโรงเรียนอื่น ๆ
2. ควรศึกษาลึกลงที่ส่งผลกระทบต่อการวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาการวางแผนงบประมาณให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์ สัจจพันธ์โรจน์. การจัดทำอนุมัติและการบริหารงบประมาณแผ่นดิน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
 บพิธการพิมพ์. 2535.

ศึกษาธิการ,กระทรวง. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. ดาก : สำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาดาก เขต 2 , 2549.

สุรพล สุปีนะเจริญ. การสนับสนุนทรัพยากรการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด
 สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษา
 ศาสตรมหาบัณฑิต เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สำนักพัฒนาการฝึกหัดครู, ราชภัฏ. เอกสารสาระการเรียนรู้ประกอบชุดวิชาหลักเทคนิคการบริหาร
 และการวางแผน. กำแพงเพชร : สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ, 2547.